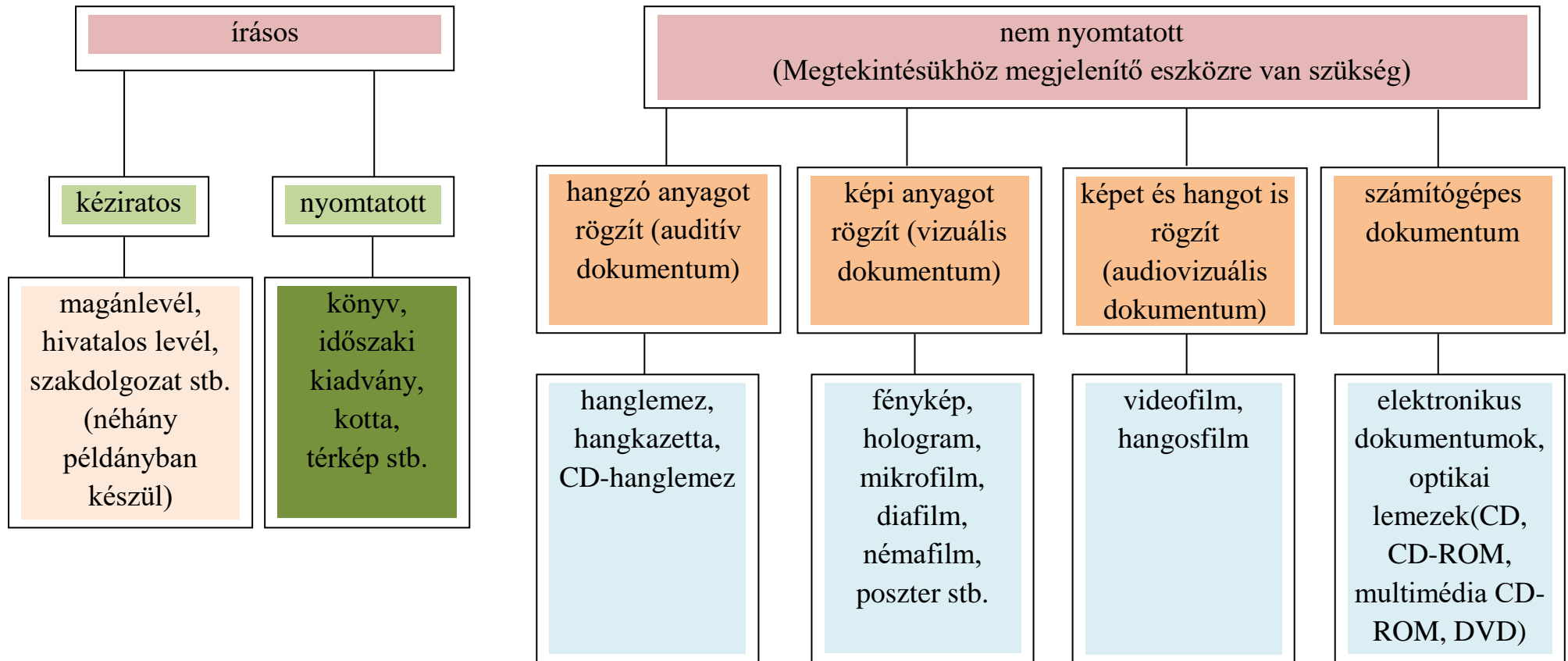

Dokumentumtípusok

Dokumentum: Rögzített információt tartalmazó és az információ átadására szolgáló ismerethordozó.¹

A könyvtári gyakorlatban leggyakrabban előforduló dokumentumtípusok:

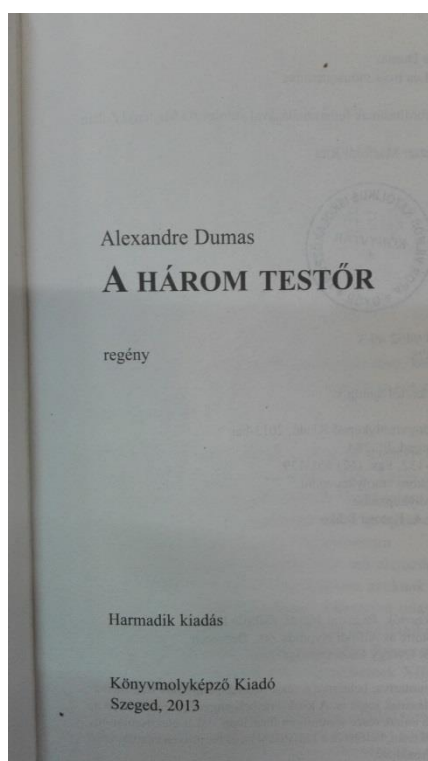

¹ Bevezetés a könyvtárhasználat tanításába. Szerk. Dán Krisztina. Bp., Fővárosi Pedagógiai Intézet, 2001. 225.p.

A könyv

Mindmáig a legalapvetőbb dokumentumtípus a könyv.

A könyv részei kívülről: ²

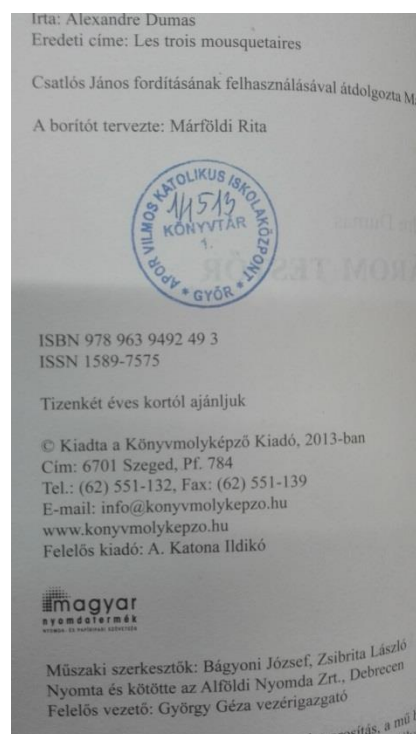

Az esztétikusan megtervezett **védőborító** alatt a kötéstábla közé szorítva helyezkednek el a könyv lapjai. Ha a könyvnek kemény kötése van, akkor kötött könyvről, ha puha a kötése, akkor fűzött könyvről beszélünk. A **fülszövegen** rövid ismertető olvasható a könyvről. Ha nincs védőborító, akkor a könyv hátulján olvasható a kedvcsináló szöveg. A **védőlap** a kötéstáblához tartozik, technikai szerepe van, míg az **előzéklapon** már lehetnek információk a könyvről (pl. szerző, cím). A **címlapon** található a mű szerzőinek neve, a mű főcíme, alcíme, esetleg illusztrátor. Általában a lap alján látható a kiadás helye, éve, a kiadó neve, de előfordul, hogy ezek az adatok a könyv utolsó oldalán vannak.

címlap

² A kép forrása: Kokas Károly: Könyvtárhasználat 7-10. Szeged, Mozaik, 1998. 16. p.

A **címlap hátoldalára** is kerülhetnek nevek, akik a létrehozásban részt vettek vagy egyéb információk a könyvről. Itt található a copyright jelzés: ©, amely a szerzői jog birtokosára utal; arra vonatkozó adat, hogy hányadik kiadásban jelenik meg a könyv valamint az ISBN szám. Az ISBN a Könyvek Nemzetközi Azonosító Száma, amely a könyvek egyedi azonosítására szolgál. Ez a tizenhárom jegyű kód jelöli a könyvágazatot (978), a kiadó országot (pl.963 Magyarország kódja) vagy egy nyelvi területet, a kiadót és a kiadványt, az utolsó számjegy pedig ellenőrző karakter. (A képen láthatjátok még könyvtárunk pecsétjét és a könyv leltári számát.)

címlap hátoldala

A könyv tartalma a szövegtestben jelenik meg. A szerző gyakran előszóval és bevezetéssel kezdi a művét. Az **előszó** a könyv megjelenésének körülményeiről adhat számot, míg a **bevezetés** segíti a téma megértését. A **tartalomjegyzék** tükrözi a mű felépítését, megadja a fejezetek, alfejezetek címét, és azt, hogy hányadik oldalon találhatóak. A jobb megértést segíthetik a **lábjegyzetek**, **széljegyzetek** a lap alján, illetve szélén. A **melléklet** és a **függelék** azokat az információkat tartalmazhatja, amelyet a szerző még fontosnak tart az olvasó számára. Főleg az ismeretközlő művekben találkozhatunk **forrásjegyzékkel**, más szóval bibliográfiával, amelyben felsorolásra kerülnek azok a dokumentumok, amelyeket a szerző felhasznált munkája során.

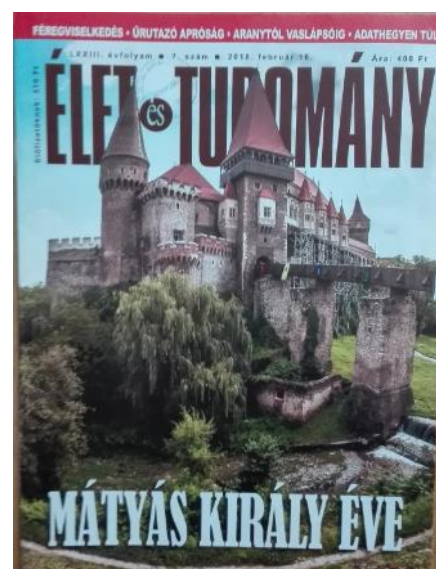
Időszaki kiadványok

A szabályos időközönként azonos címmel megjelenő dokumentumok az időszaki kiadványok. Idetartoznak a napilapok, hetilapok, folyóiratok, évkönyvek, és ezek elektronikusan megjelenő formái is. Nagy előnyük a könyvekkel szemben, hogy gyorsabban reagálnak a változásokra, hamarabb tudósítanak a tudomány újabb eredményeiről, de éppen ezért a közölt információk avulása is gyorsabb.

A **napilapok** megjelenési egysége a szám. Címlap helyett fejlécük (másképp címfejük) van, melyben szerepel a lap címe, jellege (pl. politikai napilap), a megjelenés ideje, évfolyama, száma. A szerkesztés és a nyomtatás adatairól a kolofonban tájékozódhatunk, amely legtöbbször az utolsó oldalon jelenik meg. A főoldalon olvasható a vezércikk, amely egy aktuális témáról szól. A többi oldalon cikkeket, riportokat, tudósításokat közölnek. Az azonos témájú közleményeket rovatokba rendezik. Könyvtárunkban megtalálható napilap: Kisalföld.

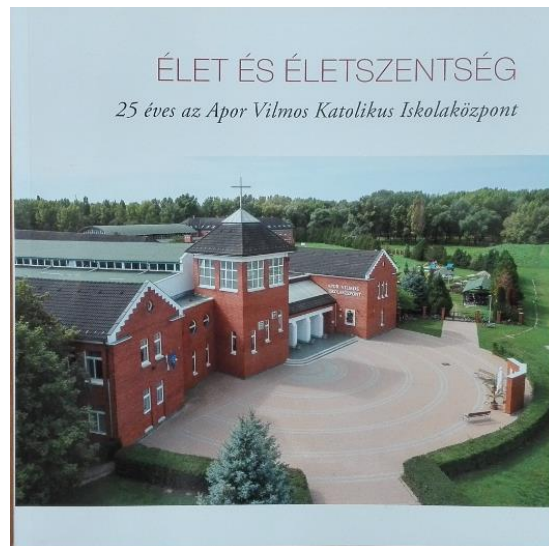
A **hetilapok** felépítése hasonló a napilapokéhoz, tartalmukat tekintve lehetnek általános témájú és egy szűkebb területtel foglalkozók. Általában tartalomjegyzékkel is rendelkeznek. Könyvtárunkban olvasható hetilapok pl.: Élet és tudomány, HVG, Új ember.

A **folyóiratok** havonta, kéthavonta, negyedévente, félévente jelennek meg. Témájuk szerint rendkívül sokrétűek, lehetnek szakmai, politikai vagy szórakoztató lapok is. A folyóiratok egy-egy évfolyamáról összesített tartalomjegyzék is készül. Könyvtárunkban lapozgatható folyóirat pl.: Magyar krónika, Rubicon, A szív, National Geographic, Múlt-kor, PC-World.

Az **évkönyveket** általában valamely intézmény adja ki azzal a céllal, hogy saját működését mutassa be többé-kevésbé rendszeres időközönként.

Egyre több időszak kiadványnak van már **elektronikus** változata is, amely részben vagy egészben megegyezik a nyomtatott formával. Vannak azonban olyanok is, amelyek csak az interneten találhatóak meg, ilyen a Hitvallás, a győri egyházmegye magazinja. (Ez korábban megjelent papíralapon is.)

Felhasznált források:

Kokas Károly: Könyvtárhasználat 7-10. Szeged, Mozaik, 1998. 61 p.

Rác Tiborné: Könyvtárhasználati tudnivalók általános iskolásoknak 5-8. Debrecen, Pedellus, 2002. 99 p.